

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ В УКРАЇНІ

Розглянуто основні проблеми розвитку економіки знань в Україні, шляхи та умови впровадження інноваційних технологій економіки знань на державному рівні.

Ключові слова: економіка знань, інноваційний розвиток, інтелектуальні ресурси.

Рассмотрены основные проблемы развития экономики знаний в Украине, пути и условия внедрения инновационных технологий экономики знаний на государственном уровне.

Ключевые слова: экономика знаний, инновационное развитие, интеллектуальные ресурсы.

The main problems of development economies of knowledge's were considered in Ukraine; also were considered the ways and conditions of innovations integration technologies of knowledge's economics on State level.

Key words: economies of knowledge's, innovation development, manpower intelligence.

Постановка проблеми. Сьогодні здатність до генерації, використання та розповсюдження нових знань стає основою національної конкурентоспроможності та базовою передумовою прискореного інтенсивного економічного зростання. Характерними ознаками економіки, яка базується на використанні знанневих чинників, є домінування в структурі ВВП високотехнологічних галузей та інтелектуальних послуг, формування переважної частки національного прибутку за рахунок інноваційної або технологічної ренти, високий рівень капіталізації компаній, основна вартість яких формується завдяки нематеріальним активам, тобто інтелектуальної складової[3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання активізації інноваційної діяльності в сфері знань та формування інноваційних систем на різних рівнях впровадження економіки знань широко обговорюються та досліджуються зарубіжними та вітчизняними вченими, а саме в роботах В.П.Баранчєєва, К.Джанетто, В.А.Дресвянникова, В.В.Лабоцького, Б.З.Мільнера.

Мета роботи заключається в дослідженні аспектів цієї проблеми, які потребують додаткової уваги та проведення більш глибокого розгляду, особливо в сфері розробки та запровадження інноваційної моделі розвитку національної системи економіки знань на державному рівні.

Постановка задачі. Визначення основних напрямів та перспектив впровадження інноваційної моделі розвитку економіки знань в Україні.

Викладення основного матеріалу. Одним з найсуттєвіших стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки є

формування умов для переходу до економіки знань, головним суб'єктом якої має стати творча людина.

Економіка знань є підґрунтям і головною складовою „інноваційної економіки”. Її фундаментальна основа – це продуктивні знання та якісна змістовна освіта, які обумовлюють спроможність до втілення гуманітарно-інтелектуального капіталу у результати виробничої діяльності. Головна відмінність економіки знань від „товарної економіки” полягає у безперервному технологічному оновленні виробництва та самовідтворенні його „знанневих” чинників, їх невідчуженні в процесі економічного обміну, швидкому оновленні та відносній доступності для використання. Економіка знань становить найбільшу зацікавленість для вчених і практиків і потребує створення відповідного методичного інструментарію для оцінювання національної економіки стосовно її відповідності критеріям економіки знань. Слід зауважити, що нині немає єдиної міжнародної системи індикаторів розвитку економіки знань та розвитку інформаційного суспільства, оскільки це пов'язане з труднощами узгодження в глобальному масштабі наборів інформаційних продуктів і послуг. Робляться спроби формування системи індикаторів, здатних відобразити рівень розвитку економіки знань[2].

Запропонований ООН, Світовим банком та відомими світовими експертними організаціями підхід до вибору таких індикаторів ґрунтується на багатоаспектному аналізі впливу поширення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на суспільство в технічному, економічному й соціальному розрізах і на поетапному створенні системи моніторингу.

Зарубіжні аналітики зазначають, що за розвитком ІКТ серед країн Східної Європи чітко визначилися три групи. До першої групи належать Чехія, Естонія, Угорщина, Польща, Словаччина та Словенія. До другої – Болгарія, Хорватія, Латвія, Литва, Македонія, Румунія, Сербія та Чорногорія. Росія та Україна віднесені до третьої, найменш розвинутої групи, і в кожній з цих двох країн є свої специфічні обставини щодо розвитку економіки знань. Але загальним для характеристики стану обох країн в досліджуваній сфері є:

- повільна капіталізація власних порівняльних переваг, таких як людські ресурси і знання, накопичені за кілька десятиріч;
- обмеження розвитку економіки знань через недостатнє інвестування та монопольний контроль за інфраструктурою ІКТ.

Одним з поширених є індикатор інформаційного суспільства ISI. Ним встановлено певний стандарт, за яким вимірюються можливості використання ІКТ у будь-якій країні, за ним визначається становище країни щодо інших країн. Україна не увійшла до списку країн, в яких проводився моніторинг даних про рівень розвитку інформаційного суспільства для визначення ISI. Враховуючи той факт, що в індексі розвитку мережі технологій, що складається в Гарварді, наша країна посіла лише 66 місце,

поряд з Болівією, уряд України має приділяти сьогодні більше уваги питанням інформатизації.

Наукові дослідження дають людині нові знання, які трансформуються у технології та продукти наукоємного виробництва, стимулюють зростання продуктивності праці, зниження матеріало- та енергоємності, підвищення конкурентоспроможності суспільного виробництва, прискорюючи темп накопичення суспільного прибутку, змінюючи мотивації трудової діяльності, і тому виступають фактором постіндустріального економічного зростання[1]. Інтелектуальний капітал здатен давати на кожну одиницю додаткового інвестування найвищу економічну віддачу, забезпечуючи не лише високу рентабельність виробництва та надійні конкурентні переваги на світових ринках, а й створюючи підґрунтя стратегічної прибутковості для інноваційних інвестицій.

За сучасних ринкових умов у суспільстві, в якому зосереджено вагомий гуманітарний капітал, достатньо здійснити відповідні інституційні зміни для того, аби цей ресурс розвитку призвів до досить швидких позитивних загальноекономічних змін, задіяв процеси якісного структурного оновлення економіки і суспільства.

Здійснення змін на всіх рівнях зосередження інтелектуальних ресурсів є складним процесом який потребує втручання на державному рівні. Для того щоб зміни були відчутними недостатньо лише бажання та наявного потенціалу, потрібна активна підтримка державних структур та зокрема здійснення реформ на всеукраїнському рівні.

Умовами за яких можливий розвиток економіки знань в Україні є:

- забезпечення високого рівня публічності заходів органів державної влади щодо регулювання освітньої, науково-технічної та інноваційної сфери;
- розробка та реалізація Державної програми із підготовки наукових кадрів для потреб економіки України;
- проведення якісного аудиту, впорядкування та систематичного моніторингу державних науково-технічних програм та посилення контролю за ефективністю використання коштів, а також за результатами діяльності в цій сфері;
- запровадження системи заходів, які спрямовано на повернення вивезених за кордон вітчизняних капіталів, з перспективою залучення їх певної частки у інноваційний сектор економіки України;
- підвищення митних зборів на окремі види імпорту, який перешкоджає розвитку вітчизняних високотехнологічних виробництв, і навпаки – зменшення митних зборів для імпорту, який сприяє інноваційному розвитку;
- кардинальна зміна ситуації в сфері професійної освіти;
- спрямування окремого напрямку діяльності Державного комітету з питань регуляторної політики і підприємництва на забезпечення розвитку

інноваційного підприємництва в регіонах, стимулювання залучення фінансових ресурсів у інноваційні проекти комерційних компаній;

- більш активне використання можливостей виробничої, наукової та академічної кооперації в рамках СНД;

- істотне покращання організаційного і фінансового забезпечення проєктів, реалізація яких передбачена Програмою співробітництва в галузі науки і технологій як складовою Програм довгострокового економічного співробітництва України з державами СНД.

До того ж до рівня державних пріоритетів має бути віднесена кадрова політика, що буде сприяти істотному покращанню забезпеченості галузей промисловості кваліфікованими кадрами. Для цього важливе значення має розвиток системи безперервної перепідготовки та підвищення кваліфікації, залучення потенціалу вищих і середніх навчальних закладів в процес формування фахівців та післядипломного навчання, в тому числі і в закордонних навчальних закладах.

Суттєвої підтримки вимагає галузева наука, розвиток якої дозволить створити умови для підвищення інноваційного розвитку промисловості і переходу до економіки знань.

Забезпечення цих умов дозволить вирішити комплекс модернізаційних завдань, які формують порядок денний сучасної інноваційної стратегії України: перетворити сферу знань на джерело імпульсів структурного оновлення української економіки і суспільства на постіндустріальних засадах; інтегрувати освіту–науку–виробництво–систему управління процесами розвитку в єдину національну інноваційну систему; перебудувати структуру виробництва на засадах конкурентоспроможності, гнучкості, здатності до самооновлення та самоспрямування відповідно до глобальних тенденцій.

Висновки. Можна сказати що, швидкі темпи запровадження інноваційних технологій в усі сфери життя є обов'язковою умовою соціально-економічного зростання кожної країни. Економіка знань як наука що швидко розвивається має значний вплив на ефективність використання інтелектуального потенціалу, залучення новітніх технологій на підприємствах всіх рівнів, тому вивчення цієї дисципліни та сприяння її розвитку, на мою думку, повинно бути передовим завданням для кожного кваліфікованого менеджера.

ЛІТЕРАТУРА

1. А.Чухно. Науково-технологічний розвиток як об'єкт дослідження еволюційної теорії[Текст]//Економіка України. - № 1. – 2008.
2. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004—2010 рр.) [Текст]// Шляхом Європейської інтеграції. — К., 2004. — 416 с.
3. Тарнавська Н. Новітні прояви конкуренції в суспільстві, яке будується на знаннях [Текст]// Економіка України. - № 2. – 2008р.